

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Aloisii Marliani De Bataua laudibus, ad Hieronymum Buslidianum Epistola.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

arte Medicum, nomine Aloysium Marli-
 anum. Is pro confesso Batauiam asserens
 Hollandiam; in quadam Epistola D. Hiero-
 nymo Buslidiano, Arriensi præposito ele-
 gantissimè scripta, mihiq̄ue per nostrum
 Martinum Dorpium Theologum, virum
 omnium qui in humanis agunt longè can-
 didissimum & iuxtà eruditissimum pridem
 transmissa, Batauiæ nostræ præconia accura-
 tissimè decantat. cuius Epistolæ vtpote le-
 ctu dignissimæ ne fragmentum aliquod
 Lectoribus obuiam, totum exemplar ad-
 scribam.

*Aloysius Marlianus D. Hieronymo Busli-
 diano Arriensi præposito Salutem.*

RECTE feceris, mi Buslidiane, si meam
 solitudinem & raram cum amicis cœ-
 nandi consuetudinem in bonam accipies
 partem; naturæque id meæ dederis aut for-
 tunæ. Naturæ, quæ vsque ab incunabulis
 ita me instituit, vt studiis potissimùm dele-
 ctet meis, neque maiorem vllam iacturam
 putem quàm temporis: Fortunæ, quæ me
 adeù per vltima quæque exercuit, vt tan-
 dem satis latère mihi non videar, si etiam
 intra me ipsum latuero. Contineo igitur me
 apud me, & mihi viuo, cum veteribusque
 amicis,

amicis, hoc est cum libris, quotidie magis in gratiam redeo; ex quibus non mediocrem fructum percipio, quum præteritæ fortunæ solamen, præsentis consilium, & futuræ remedium libri afferant, doceantq; non magis me lætæ nunc fortunæ credere, quàm docuerunt aduersam æquo animo ferre. His studiis, his amicis delector, mi Buslidiane, qui me apud te minimè ambitiosè excusant. Caue autem posthac ea vti mecum ironia, dum exoletas & immundas cœnas vestras narras. Iamdudum profectò ad Rhenum & Mosam Syrus Orontes decurrit; tantaque facta est ciuitatum, hominum & morum immutatio apud Germanos, Belgas & Batauos, vt noua historia indigeant. Quo fit, vt cum hæc mecum repeto, & cum præteritis præsentia confero, adducar Astro- nomis credere, Æthiopiam apud vos quandoque futuram. Quò enim prisca illi mores Germani & Belgæ? quò ardua & tetrica illa virtus, quæ mercatores vinum, nec aliud quicquam quod viriles eorū animos emollire posset, importare prohibebant, iuere? Tacitè in Galliam Belgicam & Germaniam commercio omnium gentium diuitiæ irrepere. applaudente Germanis grauidis metallo, montibus natura, & vtrisque Rheno

Mosa & Oceano, continuatoque sibi navigatione penè toto orbe Europa, Asia, nuper Aphris & Indis commercio domesticis factis, orbis emporium & penè umbilicus facta est terrarum Gallia Belgica. cum diuitiis & regina pecunia, omnes gratiæ ac veneres pleno copiæ cornu venere in felicem Belgicam; cui nihil prorsus ad summam felicitatem deest, si non prisca virtus cum paupertate emigravit. Nitidi idcirco mundi que & elegantes sunt Belgæ, si omnibus conferras, præterquam Batauis. Ego enim eam insulam satis admirari non possum; siue rerum nouitate, siue pulcritudine, siue omnium rerum felicitate. Quid enim nouum magis, quàm videre Oceanum cum terris luctantem? terrasque solo paleæ intextæ & nodatæ scuto contra Oceanum tutas & vitricas? Quid ventos, dum rotas agunt flatu suo cum aquis quotidie pugnant, & quò velint aquas deriuatas? Quid denique admirabilius videri potest, quàm vno gelu totam concretam hyeme insulam cernere? vltroque citroque huc illuc virorum, fœminarum, puerorumque examina ferreis nescio quibusdam pedibus tam rapidè ferri, vt multos Icaros volantes putes & Dædalos? Redeunte autem anno, & apparente vere, quid

quid est ea insula formosius, quid viridius,
 quid herbosius, quid denique floridius? Spi-
 rant vndique opobalsama venti; prata ha-
 bent pascua, nemora, campos; tenent ar-
 menta prata; pascua nemora; feræ syluas; læ-
 ta & luxuriantes fegetes campos. Complect
 autem cælum vndique omnigenûm auium
 concentus. Scatet enim omnium auium
 genere, quas aut tellus pariat, aut aqua nu-
 triat. Hæc felix insula, cum ad ciuitates
 peruentum est (libet ciuitates, non oppida
 appellare) offert se oculis tanta elegantia, vt
 sit non minus difficile, quò male diuertas
 quærere, quàm facile fortuitû & optimum
 hospitium inuenire. Immundi quicquam
 importari vetat ianitor, asperso sabulo vesti-
 bulo. Intus omnia sunt summè elegantia.
 Muri tabulati ex ligno quod sponte fluctu-
 antis maris vndas æmulatur, vestiuntur. Su-
 pellex ingens. argenti, æris, metalli, tapetis
 & picti est plurimum. Lineæ telæ niues can-
 dore vincentes plusquam dici potest. Vis
 dicam vno verbo elegantiam omnium? Ex-
 puendi locus non datur. Vnde sæpe mecum
 cum in ea insula essem egi, natam ibi eam
 anilem fabulam: Cum duo amici cœna-
 rent loco tam picto vt nefas videretur sputo
 aliquam particulam obtinere, in malefa-

Etiam socij faciem, natura fortè somniantedum eam faceret, expuisse. Vnde commotualtero, Parce inquit, respondisse, Amice nihil faciē tua turpius hoc in loco obuium oculis meis fuit. Est præterea nihil vsquam quo humana vita carere non debeat præstantius quàm ibi. Mirum est, quicquid beata hæc insula parit tam pulchrum est, vt matre Venere editum putetur. Dij boni, quales homines, quales fœminas, quos equos, quæ cerera armenta, quæ pecora parit! vltra verò mirari hanc soli felicitatem, accedit quòd cumulationem fortunam faciat copia rostratarum nauium tanta, vt penè Germanici, Britannici, & Gallici Oceani domina dicatur. quibus ad assidua quæcum omnibus gentibus exercet commercia vtitur. Insuper tanta est lanificij cura, vt ambigere quisquam possit, dicatam ne putet Mineruæ hanc insulam, an Veneri? Linæ autem preciosæ telæ Ochemeniis telis prælatæ summum est pretium. Et ne terrarum benignitati & summæ arti mare cedere videatur, tam piscosum & beatum est, vt piscando Bataui plus argenti & auri venentur, quàm extremis laboribus alij effodiant. Ad summum delectantis est opus naturæ, & vt poëtæ ferunt Dædalea est hæc insignis Batauorum

tauorum insula. quæ si ea forma priscis temporibus fuisset, amplam fabulæ materiam dedisset. Hanc profectò posthabita Cypro, Gnido, Papho, Cytherea Venus incoluisset. Sed quorsum feror? quid insanio? Noctuam Athenis ostendo, dum tibi Galliam Bellicam & Batauorum insulam pingo. Verum non insanio, non casu sed consilio ad hæc litora delatus sum. Accuratiùs hæc percurri, ne posthac ironica nominis tui figura in nos feraris, dum vestris plus æquo detrahis, & Italis nostris eadem figura plus æquo tribuis. Nisi semper velis nos irridere, & in Italicum fletum irrumpere; nobisquæ exprobras quòd Troës fuimus. fuimus equidem Troës; nec est quicquam quod fortè nos futuros prohibeat. Petis à me, vt tibi Historiæ meæ copiam faciam. Mihi autem tantum otij nunquam fuit, vt possem historiam conari. Dices inquam, Ne vixisti. Vixi equidem. Scripsistine? Scripsi. Cur non edis? Non eadem est ratio scribendi & edendi. Scribere quocunque tempore possumus; edere autem nisi oportune. Accedit, difficilius esse emissam rem reuocare, quàm edere. Victus tamen tuo iudicio, breui ad te studiorum meorum degustationem mittam. Sed caue ne te requisiti officij

officij, & contra me suscepti negotij pœnitent. Vale.

Iste Aloysius est Mediolanensis patria, Medicus primarius Caroli principis nostri, residens Mechlinia. Hieronymus Buslidianus patria Lucemburgensis, præpositus Ariensis in Arthesia, & frater quondam Domini Francisci Buslidiani archiepiscopi Bisuntini, primarij rectoris Philippi regis Castellæ, & c.

HÆc Marlianus suo præstantissimo candore & ingenio. Quid si istis addere pergam plurima Batauiæ nostræ commoda & delicias, quæ eius perpetuam, ut ita loquar, demonstrent beatitudinem? Habet enim in primis mare portuosum, omnibus finitimis apertum & expositum; monticulos obherbescenti viriditate amœnissimos; valles & palustria feris syluestribus refertissima; campos & saltus omnigeno pecore locupletissimos; Lucellos permeabiles & innoxios; nemora quoque omnis pro tempore amœnitatis & gaudij plena, umbrisque opacis delectabilia; quas ne ipsæ quidem Gratia desiderent densiores. Lacunas insuper & stagna admodum piscosa. Flumina suo fluxu & refluxu colonis omnibus accommodatissima. agros frugum omnium
fertiles